

Finlands Synskadade

FÖRBUNDET FINLANDS SVENSKA SYNSKADADES ORGANISATIONSTIDNING

9/15

6

Vita käppen – ett enkelt hjälpmedel

8

Petigt arbete att redigera taltidningar

22

Matematik går att bemästra utan syn

Innehåll

Nr 9, november 2015

LEDAREN

3 En värld för alla – verklighet eller utopi?

ARTIKLAR

4 Lobbning behövs för tillgänglig stad

6 Full fart framåt

8 Samuel är svår att dela

12 Målningar blir tillgängliga

13 Vates: Att söka jobb

14 Mörkret kryper nära inpå

16 Bitterljuv vardagskomik blir till en teater

18 Insändare: Odemokratiskt informationssamhälle

20 Utblick: Med människan i fokus in i framtiden

PROFILEN

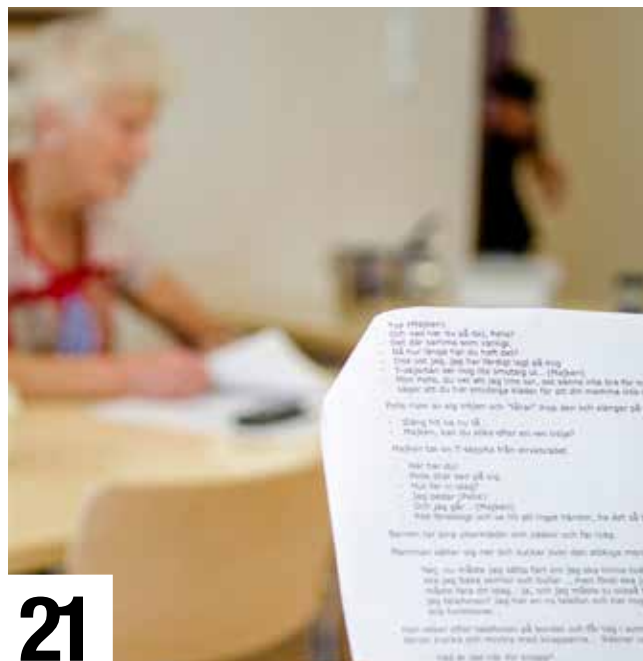
22 Blinde Teemu Kuusisto är ett mattegeni

AKTUELLT

28 Aktuellt

AKTUELLT I DISTRIKTEN

32 Aktuellt i distrikten

Finlands Synskadade

Finlands Synskadade är organisations-tidning för Förbundet Finlands Svenska Synskadade. Tidningen utkommer med 10 nummer/år i svartskrift, punktskrift, på CD och som elektronisk version, se www.fss.fi/aktuellt/fs. Kan också fås som e-postbilaga. Årgång 104. Nummer 10/2015 utkommer 10.12, deadline 30.11.

Utgivare: Förbundet Finlands Svenska Synskadade rf, Parisgränden 2 A 1, 00560 Helsingfors. Tfn 09-6962 300

Chefredaktör: Sören Jonsson
Tfn 044 712 3017
e-post: soren.jonsson@fss.fi

Meddelanden och annonser mottas av chefredaktören.

Prenumerationer och adressändringar:
FSS kansli, tfn 09-6962 300
e-post: kansliet@fss.fi

Pärmbild: Vit käpp mot höstig mark. Den vita käppen har gamla anor, men det var först på 1920-talet som den målades vit och blev en symbol för synskadade.

Foto: Sören Jonsson

ISSN 0789-5739
Forsberg, Jakobstad 2015

En värld för alla – verklighet eller utopi?

FSS tema för de två följande åren är tillgänglighet. Det är ett mångdimensionellt begrepp som innefattar tillgänglighet till information, arbete, studier, socialt umgänge, fritidssysslor och så vidare. Kort sagt kan man säga att det gäller tillgång till ett självständigt, betydelsefullt och givande liv.

Utmaningen är stor, men samtidigt finns det verktyg så som universell design, som på längre sikt kommer att minska tröskeln för denna utmaning. Universell design utgår från sju principer: 1) opartisk – missgynnar ingen och pekar inte ut någon grupp människor, 2) flexibel – ger utrymme för individuella preferenser och behov, 3) enkel och intuitiv, 4) visuellt tydlig – kan uppfattas oberoende av situation, 5) misstagstolerant, 6) fysiskt lätthanterlig, samt 7) lagom stor – kan användas oberoende av användarens position, storlek, rörlighet och kroppsställning.

Med andra ord är målsättningen att alla personer oberoende egenskaper ska ha lika möjlighet att använda produkten, utrymmet, tjänsten eller vad det sedan är fråga om. Universell design kan också tillämpas på studier och arbete.

En lösning som fungerar för alla helt enkelt. Men kan det vara möjligt?

Det finns kritiker som anser att universell design endast är synonym till handikappanpassning. Denna tankegång bevisar att kritikerna över huvudtaget inte förstått vad universell design är. Det är fråga om jämlikhet och lika möjligheter, vilket gynnar alla. Enligt europeisk statistik har ungefär var sjätte person någon form av funktionsnedsättning och för att låna Chris Downeys ord, som är arkitekt och har förlorat sin syn på grund av en hjärntumör: Det finns två typer av människor; de som har en funktionsnedsättning och de som inte ännu funnit sin funktionsnedsättning.

Diskussion om kostnader för universell design är någonting som i och för sig kan låta logiskt, det kan ju bli dyrt och jobbigt att planera någonting som ska fungera för alla. Och är det nu sedan en produkt som någon över huvudtaget vill ha? Den frågan kunde man rikta till Tim Cook, vd för Apple. Företaget som bland annat gör Iphone har universell design som ledstjärna i hela sin företagsfilosofi. Apple är i dagens läge värt 656 miljarder dollar och är det mest värdefulla företaget i världen.

▲ **KLING, KLANG.** Att känna sig som en skyltdocka måste man komma över om man vill nå ut med sitt budskap. I Jakobstad syntes och hördes man väl på vita käppens dag.

TEXT OCH FOTO: SÖREN JONSSON

Lobbning behövs för att få staden synskadevänlig

Allmänna platser som är otillgängliga är fortfarande en stötesten för synskadade. Mycket blir bättre, men det gäller att vara ute i god tid.

GAMMALT BLIR NYTT. Vrålande grävmaskiner bryter upp asfalten och gör rum för ny infrastruktur. I skuggan av vägarbetet får fotgängarna ta omvägar, något som kanske väcker lite irritation för dem som har god syn. Är man synskadad kan vägarbeten däremot bli rent av farliga.

För synskadade betyder omvägar att de gamla inövade gångrutorna blir obrukbara. På vita käppens dag, den 15 oktober, uppmärksammades problematiska miljöer för synskadade runt om i hela Finland och världen. I Jakobstad gick ett dussintal synskadade medlemmar i distriktsföreningen Norra

Österbottens Svenska Synskadade på en promenad i Jakobstad centrum.

– Genom att gå ute på stan tillsammans så syns vi. Vi får berätta vad den vita käppen betyder för oss och folk på stan blir påminda om oss, säger **Ann-Britt Mattbäck**, ordförande för NÖSS.

Och syntes gjorde de. När en synskadad går med vit käpp höjs kanske ett ögonbryn, men när ett dussin synskadade kommer farande med bjällror och plakat är det omöjligt att missa dem. Nytt för i år var en kobjällra, som svingades. Ljudet berättade vartåt gruppen var på väg.

– Ljud är mycket viktigt för oss. Det märkte jag speciellt på dagen, säger Mattbäck och återberättar vad som hände tidigare.

– Tidigare gick vi samma rutt som nu – ett varv runt det uppgräva torget. Skillnaden var att vägarbetet var i full gång. När grävmaskiner förde oväsen var det omöjligt att orientera sig här. Jag blev rent av illamående och ängslig, säger Mattbäck.

Då man som synskadad koncentrerar sig på att gå i obekanta miljöer är ljud extremt viktiga. Väggar, byggnader och torg ger ifrån sig olika ljudmiljöer. Buller som överröstar omgivningens bakgrundsljud gör det svårt att självständigt röra sig.

Bättre inställning

Enligt Mattbäck har mycket förändrats under de senaste decennierna. Inställningen till synskadade har blivit bättre.

– Folk är inte längre rädda för att ta kontakt. Absolut inte. Vi har speciellt bra nått ut till barn och ungdomar, som har en mycket låg tröskel för att ta kontakt.

De flesta känner personligen någon synskadad eller så har de hört synskadade i medier. Själv är hon en av dem som syns och hörs mest.

– På en mindre ort syns vi mer i pressen och hörs i radion. Folk tvingas helt enkelt att konfronteras med oss. Det gör man inte i en större stad.

Pehr Ahlstedt håller inte riktigt med om att det skulle vara särdeles bra inställning till synskadade på en mindre ort. Det värsta han vet är just att inte bli tagen på allvar.

– Ibland känns det som att mina vänner och bekanta inte vill känna mig. De tror att synskadan sitter i hela mig fast det bara är ögonen som inte fungerar. Det är som att man inte räknas.

Därför gick han och hans fru **Maj-Len Ahlstedt** omkring med lappen ”Om du känner mig, kom fram och säg hej och vem du är!” hängande på ryggen.

– Några kom faktiskt och hälsade på mig i dag, vilket var bra. Det skulle vara viktigt att folk slutar undvika socialt pinsamma möten.

Påverkningsmöjlighet

Pehr Ahlstedt sitter med i handikapprådet och har många tankar om påverkningsmöjligheter. När det gäller trafiksituationer gäller det att vara ute i god tid.

– Det blir bättre och bättre. När vi började fanns det skräplådor i plåt i ansiktshöjd och överallt hade affärer facklor ute på stan. Sânt finns inte längre. Genom att vi påpekar och fortsätter påverka får vi tillstånd förändring, säger Ahlstedt och fortsätter.

– Just nu vill vi påpeka att ljudet vid övergångsställena till stormarknaderna är för lågt. Det är totalt onödigt att ha signalljud om det inte går att höra det. Snart kanske vi har fått till en förändring. Vi i handikapprådet har fått uppgift att rangordna de ställen där signalljudet inte hörs.

– Det gäller att orka hänga på och att vara ute i tid. Det är i byggnadsskedet man måste påpeka om att något inte är rätt. Efteråt är det för sent. ●

TEXT OCH FOTO: SÖREN JONSSON

Full fart framåt

För Isak Sand är den vita käppen en lika naturlig del av vardagen som att borsta tänderna eller äta. Käppen är ett enkelt hjälpmedel som är djupt inrotad i hans liv, men ändå tänker han aldrig på den.

GÅR UNDAN. Isak Sand svingar sig fram till butiken.

KÄPPEN GÖR INTE något under. Det är ett litet och anspråkslöst hjälpmedel, som förstås är väldigt viktigt för mig. Jag har mycket lättare att gestalta omgivningen med käpp än utan. Men käppen hjälper mig inte att hitta någonstans. För att hitta måste jag memorera rutter.

Isak Sand är blind sedan födseln. Han kan se kraftigt ljus men har ingen ledsyn. Därför har vita käppen alltid funnits i hans liv.

– Jag minns inte när jag fick min första käpp. Det måste ha varit någon gång när jag

var 5-6 år gammal. Om man en gång är blind från födseln, så kommer vita käppen per automatik. Mina föräldrar har inte ens behövt tjata på mig att använda den, så som föräldrar tjatar på barn att använda glasögon.

Utan käpp går man in i saker. Så enkelt är det. Den vita käppen är ett bra hjälpmedel för att förhindra synskadade att snubbla på förargliga trottoarkanter.

– Trottoarkanter är faktiskt en stor orsak till att jag använder vit käpp. Alltid. Även om jag har en ledsagare använder jag vit käpp,

framförallt om det är en lite ovan ledsagare kan han eller hon glömma att varna för kanter. Men tack vare att jag samtidigt använder vita käppen är det inget problem. Det är nästan bara här inne i lägenheten som jag inte använder käpp.

Den vita käppen är förstås inte bara till för synskadade. Den hjälper också till i växelverkan med andra fotgängare och medmänniskor.

– Om du inte har käpp och går fram till någon och frågar var någonting är som kanske är väldigt nära och uppenbart kan du upplevas som konstig. Har du käpp så vet alla vad det är frågan om. Frågan får en helt annan innebörd.

Att bli utpekad som synskadad stör inte honom ett dugg. Det beror, enligt honom själv, att han varit synskadad sedan födseln. Att som nysynskadad ta vita käppen i användning måste vara ett stort steg, säger han.

– Utan vidare är det en positiv sak att vita käppen fungerar som en markeringskäpp för omgivningen. Ledsagare brukar säga att folk väjer mycket mer för mig om jag använder käpp än om jag inte använder. Eftersom det hjälper dem att ledsaga är det en bra sak.

I vilka situationer är det svårt att använda vit käpp?

– När det kommer snö är det väldigt svårt att ta sig fram. Jag flyttade hit i februari 2014 och då var det snöfritt. Jag fick mobilityträning och lärde mig rutten till min närmsta matbutik och till soprummet. När det senare kom snö blev det svårt. Rutten bygger på att jag kan känna skillnad på två material – i mitt fall följer jag en gräslinje. Men när snön kom så förändrades allting. Alla ljud blev annorlunda och marken kändes annorlunda. Det är helt enkelt många saker som förändras när snön kommer, så det är alltid en ut-

KÄPPTEKNIK. Blindskoleläraren R. Hoover tog fram den moderna käpptekniken under andra världskriget.

maning. Jag tappade faktiskt bort mig flera gånger, säger han.

Att tappa bort sig nära hemmet är ingen fara för Isak eftersom han vet att det alltid finns någon att fråga. På glesbygden skulle det ha varit värre.

Vit käpp och ledarhund är kanske det första som folk tänker på när man nämner synskadade. Är det inte jobbigt att det enda folk vet är att synskadade använder vit käpp och ledarhund?

– Jag upplever det inte som det minsta jobbigt. Det är i största grad förståeligt. Var skulle så kallat "vanligt folk" komma i kontakt med blinda som använder telefoner eller datorer? Däremot tar jag gärna tillfället i akt och upplyser om det kommer läge för det. Under drygt ett år som jag har bott i Helsingfors har jag lärt säkert tjugo taxichaufförer att blinda kan använda datorer. Det kommer på tal när jag berättar att jag jobbar inom IT-branschen. Det enda vi kan göra är att berätta om vilka otroliga möjligheter som finns. Och leva som vanligt. ●

TALTIDNING. Att vara taltidningsredigerare passar utmärkt vid sidan om studier eller som ett deltidsarbete. Det är ett självständigt och roligt jobb, säger Karl-Mikael Grimm.

TEXT OCH FOTO: SÖREN JONSSON

Samuel är svår att dela

God syn är ingen förutsättning för att läsa tidningar. Alla finlandssvenska dagstidningar utkommer i dag som taltidningar. I framtiden kommer ännu fler tidningar och tidskrifter att utkomma i talform tack vare automatisering.

”ETT ÖGONBLICK. TIDNINGEN hämtas. [...] Börjar uppläsningen. Hej och välkommen till Hufvudstadsbladets taltidning inläst med den finlandssvenska talsyntesen Samuel. Redigerare i dag är Karl-Mikael Grimm.” Låter det bekant? Den här textransan inleder taltidningen i Pratsams system. Men vad gör egentligen en taltidningsredigerare?

Jag träffar **Karl-Mikael Grimm** i hans gamla pojkrum. Kalle Anka-tidningar pryder en bokhylla i rummet bredvid datorn där han knåpa ihop taltidningarna. Klart man behöver lite kvalitetslitteratur ibland som kontrast till tidningarna, skämtar Grimm.

Grimm började för drygt fem år sedan läsa in taltidningar i Synvillans studio. Då läste

frivilliga taltidningsinläsare ännu in tidningarna i en studio.

– Jag tycker om tidningar och nyheter. Därför tycker jag det är roligt att få jobba med taltidningar. Jag hinner läsa alla rubriker och får en bra överblick över de finlandssvenska dagstidningarna. Annars hade jag till exempel aldrig läst Syd-Österbotten, eftersom jag inte har någon koppling dit. Jag visste inte ens att det fanns en sådan tidning förrän jag började editera den. Det är fint att se vilka olika lokala kulturer som finns i tidningarna. Alla tidningar har sin speciella stil och jargong, säger Grimm.

Mycket har förändrats sedan talsyntesen Samuel togs i bruk. Nu är jobbet som taltidningsredigerare ett ganska mekaniskt arbete. Grimm beskriver det som om han skulle vara en fortsättning på maskinen. Hans uppgift är att tolka sådant som en dator inte kan tolka. Och arbetet kräver förvånansvärt mycket precision.

– När vi började med Samuel klippte och klistrade vi text från pdf-filer. Nu är processen halvautomatiserad, men fortfarande måste vi redigerare gå igenom hela tidningen: ta bort sidnummer, rätta förkortningar, korrigera rubriker som blivit fel och ta med sådant material som inte automatiskt kommit med.

Karl-Mikael Grimm scannar snabbt igenom hela tidningen. Mest tid går åt till familjeannonser och förstasidan som måste göras för hand. En annan sak som är utmanande är att få alla detaljer rätt. Ibland kan ett osynligt tecken göra att Samuel inte klarar av att läsa in tidningen.

– Speciellt om man är trött är det lätt att det sker missar. Eller om man jobbar med flera olika tidningar på raken. Då är det lätt att någon rubrik blir fel. Det gäller att hålla koll på vad de olika avdelningarna heter i tidningarna.

Orsaken till att allt material inte kommer med är slarv på tidningsredaktionerna, påpekar **Daniel Ainasoja** som är verksamhetsledare på Finlands svenska taltidningsförening. Han säger att man märker av när redaktionerna fylls med vikarier på sommaren. Alla tidningar måste arkivera sina tidningar och har frivilligt valt att skicka in det arkiverade materialet till taltidningsföreningen.

– Det måste jag ändå säga att vi är väldigt tacksamma för att de finlandssvenska dagstidningarna samarbetar med oss. De har ingen skyldighet att skicka materialet till oss i textformat och det ger dem inga intäkter. Därför kan vi inte ställa några höga krav på dem, säger verksamhetsledare Daniel Ainasoja.

Taltidningsredigerarna kontrollerar och jämför materialet. Deras uppgift är att se till att hela tidningen kommer med. Filen som tidningshusen arkiverar och som taltidningen baserar sig på kan ibland sakna flera sidor.

– Det blir ju ingen bra taltidning om den saknar de första fyra nyhetssidorna, säger Ainasoja.

Det manuella arbetet som taltidningsredigerarna gör är fortfarande väldigt viktigt.

Från C-kassett till talsyntes

Taltidningar har en gammal tradition. Redan på tidigt 80-tal samlades frivilliga taltidningsinläsare för att läsa in tidningar på C-kassetter. Kassetterna skickades till synskadade personer som lyssnade på tidningen och skickade tillbaka kassetten. Postningen var dyr och inläsningen hade ojämn kvalitet. Ofta utkom taltidningen flera dagar efter papperstidningen. Därför tog Jakobstads Tidnings dåvarande chefredaktör **Lars Hedman** tillsammans med Norra Österbot-

tens svenska synskadade, NÖSS, initiativ till att digitalisera taltidningarna. Projektet som de startade utmynnade i Pratsamboxen och togs i bruk på Jakobstads Tidning med över 60 synskadade prenumeranter år 2004.

Pratsamsystemet visade sig fungera väl och några år senare togs inom FSS initiativ till att ta i bruk systemet i hela Svenskfinland. Under åren 2007-2009 övergick alla tio finlandssvenska taltidningar till systemet och boxar installerades av FSS nyanställda stödpersoner runt om i Svenskfinland. Systemet mottogs väl och ännu i dag använder drygt 340 synskadade finlandssvenskar Pratsamboxen.

Eftersom systemet är internetbaserat får prenumeranterna sin taltidning samma dag som papperstidningen kommer ut. Samtidigt lades kassetbanden på hyllan, men de frivilliga och i vissa föreningar avlönade inläsarna fortsatte att läsa in taltidningarna.

Pratsamsystemet löste inte problemet med kvaliteten på inbandningen. De frivilliga inläsarna gjorde ett mycket värdefullt jobb, men en del läste in tidningarna på dialekt och stundvis var det mycket låg volym på inbandningen. Dessutom valde inläsarna själva vad de ansåg var viktigt och rösten räckte ofta bara till ett urval av tidningen. Därför ville man övergå till talsyntes.

Initiativet till en finlandssvensk talsyntes togs initialt av FSS redan år 2004, men planerna lades senare på is. NÖSS tog tag i projektet år 2008 och tillsammans med den svenska leverantören Acapela Group blev talsyntesen Samuel klar hösten 2010. När talsyntesen var klar började NÖSS utveckla nya produktionsmetoder för taltidningar och en modell blev färdig vid precis rätt tidpunkt. Taltidningsföreningen i Vasa lades ner på grund av brist på frivilliga och läget blev akut. Vasabladets taltidning var på väg att läggas ner, vilket skulle ha varit en enorm förlust

för synskadade österbottningar. NÖSS tog i samarbete med HSS Media tillfälligt över inläsningen, produktionen med Samuel togs i bruk en tid senare och Vasabladets taltidning var därmed räddad.

Ett halvt år efter att Vasabladet övergått till Samuel tog **Hans Åhman** initiativet till att grunda Finlands svenska taltidningsförening eftersom de finlandssvenska taltidningarna behövde muskler. Det fanns flera lokala föreningar och distriktsföreningar som skötte om taltidningarna och alla hade intresse av att övergå till Samuel. I dag koordinerar den nya föreningen taltidningsverksamheten och söker finansiering från flera håll för att upprätthålla produktionen. En av de viktigaste finansiärerna är FSS.

Tal utan redigerare

För att återgå till taltidningsredigerarna. Tanken är att dessa i framtiden inte längre behövs. Ju bättre det går att bearbeta materialet med dator desto mindre manuellt arbete behövs. Nu jobbar taltidningsföreningen med att förbättra den automatiserade processen.

– Vi har även kontaktat Myndigheten för tillgängliga medier för att höra hur de har gjort motsvarande automatisering i Sverige, säger Ainasoja.

Han är förutom verksamhetsledare för taltidningsföreningen också försäljningsansvarig internationellt på Pratsam, som säljer apparater och distribuerar taltidningar. Pratsam å sin sida håller på att gå ifrån de gamla Pratsamboxarna. Redan nu går det att lyssna på taltidningar på olika apparater som har tillgång till internet. Taltidningar kan läsas med webbläsaren, vilket förstås kräver grundkunskaper i hantering av dator, surfplatta eller smarttelefon. Dessutom är det inte endast personer med synnedsättning som kommer åt taltidningar. Även de med

andra typer av läshinder har rätt att få läsa taltidningar.

Svårt att dela på licensen

Talsyntesen Samuel ägs av Acapela Group men i avtalet med NÖSS ingår en licens som innebär att Samuel får användas till att producera taltidningar till personer med läsnedsättning i Finland. För övrig användning har Samuel en licenskostnad.

Det här betyder i klarspråk att till exempel mötesanteckningar, protokoll, rapporter och annat material som FSS medlemmar snabbt skulle vilja ha tillgängligt i talform, inte får produceras med talsyntesen Samuel med NÖSS licens. Ainasoja motiverar detta med att medel till att täcka övriga behov inte fanns då.

– Licensen är utformad enligt de uttalade behov som fanns år 2009 när förhandlingar inleddes och Pratsamsystemet nyss hade tagits i bruk i hela Svenskfinland. En mera omfattande licens skulle ha inneburit en högre kostnad och vi var tvungna att begränsa oss utgående från de medel vi blivit beviljade.

Eftersom synskadade i Finland får läshjälpmedel från centralsjukhusen i form av Daisy-spelare, så kunde taltidningar distribueras via dessa spelare. Men behovet av taltidningsredigerare kvarstår ännu. I varje fall tills vidare.

Synskadades centralförbund, SCF, som också ger ut taltidningar satsar på ett brett utbud till en låg produktionskostnad. De skulle inte ha resurser att lägga in manuella taltidningsredaktörer som redigerar de nästan 100 tidningar som de producerar. Hemligheten är automation. Nästan hela processen är automatiserad. Några enstaka tidskrifter görs manuellt.

– Vi strävar inte efter perfektionism utan en medelväg där kvaliteten är tillräcklig. Det

är klart att fel smyger med i ett automatiskt system, men vi vill att synskadade ska ha tillgång till alla tidningar, säger servicechef Iiro Nummela.

I stället för att rätta till enstaka brister i materialet väljer SCF att ständigt rätta till automationsprocessen som hämtar materialet. ●

SÅ HÄR BESTÄLLER DU EN TALTIMNING

- För att beställa taltidning kontaktar du din rehabiliteringsrådgivare, förutom för Hufvudstadsbladet och de åländska tidningarna). Hufvudstadsbladet beställs av Tom Sjöberg, 050-3664784, och de åländska tidningarna av Bettina Gröning, 018-19670
- FSS egna tidningar (Finlands Synskadade och Medlemsbandet) samt tidskrifterna Vi hörs och God tid beställs på kanslinumret 09-696 2300.
- För att lyssna på en dagstidning krävs en internetanslutning. Medlemmar i synskadeföreningar vars synskada är lika med eller högre än 50% har rätt till en gratis anslutning (inklusive modem) som kallas för Lyssningsanslutningen. Kontakta din rehabiliteringsrådgivare för mer information.

Målningar blir tillgängliga

**”Som Mona-Lisa har sitt leende, så döljer också du en hemlighet...”, sjöng Carola Häggkvist i schlagern 1983. Tidigare har synskadade fan-
tiserat hur Mona-Lisas leende ser ut – snart går det att känna.**

UNSEEN ART-PROJEKTET TAR världskända målningar och gör dem kännbara. 3D-artister från hela världen skapar egna versioner av storverk såsom Mona Lisa, Skriet och Adams skapelse, och låter synskadade världen över känna på målningarna. 3D-modellerna blir fritt tillgängliga för vem som helst att ladda ner. Det enda man som privatperson behöver göra är att skriva ut dem.

– Konst är mycket personligt och måste få upplevas själv. Jag tycker inte man kan förklara konst. En beskrivning förmedlar inte känslor och är svår att ta till sig. Enligt mig är konst ett värdefullt arv som vi fått, och alla ska

få ta del av arvet. Hela vår värdegrund och kultur bygger på konst, säger **Samuli Ollikainen**, en av dem som står bakom projektet.

I dag är det inte möjligt. Det skulle vara en revolution om synskadade går på konstutställning för att uppleva konst. Det här kan bli möjlighet med hjälp av teknik. Unseen Art fokuserar på målningar eftersom de tillvidare har varit svårast att ta till sig. Som utgångspunkt finns högupplösta bilder av konstverk på nätet.

– Vi gör det här som ett arbetsprov utan att sträva efter vinst. Därför blir också modellerna gratis och öppna för allmänheten. Men vi har höga ambitioner. Det ska bli en världsnyhet, säger Ollikainen.

Det viktigaste just nu är att hitta 3D-artister som gör imponerande och realistiska tolkningar av tavlorna. Gruppen har kontakter inom branschen och har fått med flera artister. Ingen har ännu tackat nej.

– Det här är en sak som 3D-artister vill göra på sin fritid för att få utlopp för sitt artisteri. De gör något bra som är till nytta för många och modellerna kan bli en språngbräda till att slå igenom internationellt.

Artister kan i framtiden få ersättning ifall många laddar ner just deras modeller. På det viset sporrar artister att göra sitt yttersta.

Det finns inga direkta konkurrenter som storskaligt har skapat 3D-modeller av målningar. Några enstaka utställningar har hållits bland annat i Spanien, men ingen har gjort något bestående. Till våren ska de första tio konstverken vara klara. ●

Att söka jobb

Arbetslösheten fortsätter långsamt men stadigt att stiga. Vill man se en ljusning kan man se att det fortfarande finns lediga arbeten att söka. Enligt Walter Fortelius ska man utgå från sitt drömyrke.

Var ska man börja?

En bra start i jobbsökning är att börja från drömjobbet, från vilket slags arbete du helst vill göra.

Starten ger dig möjlighet att fundera på vad du har gjort som kan vara till nytta i ditt drömjobb, t.ex. tidigare arbetserfarenheter och fritidsintressen. Det är bra att jämföra vad du har gjort med vad du tänker dig att skulle vara ett drömjobb, passar bitarna? Är ditt drömjobb t.ex. att hjälpa människor så har du kanske redan gjort det, fastän du inte tänkt dig att du jobbat. Eller omvänt, om du är händig och bäst jobbar för dig själv, så kanske också ditt drömjobb ser ut så.

Ibland är drömjobbet inte egentligen ens drömjobb. Man kan ha lite fel uppfattning om hur jobbet görs eller så kan man ha en felaktig bild av vad det är man vill jobba med. Därför är det bra för oss alla att kunna jämföra vår uppfattning om ett drömjobb med om våra intressen och färdigheter verkligen stöder uppfattningen.

Då är det bara att börja söka?

Ensam är det mycket svårare att hitta ett lämpligt drömjobb än genom att prata om jobbsökningen med en annan person. Den andra personen kan vara en vän, en familjemedlem eller en människa, vars jobb är att hjälpa andra människor att hitta ett lämpligt arbete. Det viktigaste är att du får prata med någon som hjälper dig att komma ett steg på

vägen. Du kan få råd om vilka arbetsgivare som har sådana jobb som du vill ha och vilka myndigheter som kan hjälpa dig på vägen till arbetslivet.

Var finns det hjälp att få?

Svenskspråkiga personer med synskada får en bra start genom att kontakta en rehabiliteringsrådgivare vid Förbundet Finlands Svenska Synskadade. Nästa steg är sedan att boka tid hos en arbetsrådgivare vid Synskadades Centralförbund, som direkt kan hjälpa dig med jobbsökningen och med att hitta en lämplig arbetsgivare. Det är svårt att ge ett direkt telefonnummer eftersom jag inte vet var i Finland du bor och hur sysselsättningsstödet fungerar där, kanske är det bäst att tillsammans med FSS rehabiliteringsrådgivare boka tid hos din egen socialbyrå eller FPA, för att du bäst ska få hjälp med din jobbsökning.

Och vad jobbar Vatesstiftelsen för?

Vatesstiftelsen, som jag själv jobbar på, arbetar för att personer med specialbehov ska kunna hitta och behålla lönejobb. Vates viktigaste uppgift är att människors inställning till partiellt arbetsföra människor ska förbättras. Vi fokuserar på kunnande istället för begränsningar. Arbetet är viktigt eftersom var sjätte person har någon form av funktionsnedsättning, dvs. ett specialbehov som behöver beaktas även i arbetslivet. ●

Mörkret kryper nära inpå

I ett bäcksvart källarutrymme i Helsingfors centrum bjöd Svenska Synskadade i Mellersta Nyland in till en kaffestund i mörkret.

FYRA SINNENAS KAFÉ går ut på att synskadade och seende byter roller för en stund. Mötet i mörkret blir ett möte som annars kanske inte skulle ägt rum. Tankar, frågor och upplevelser kring synintryck och synskador ventileras emedan en kaffekopp slinker ner.

– Det sägs att en bild säger mer än tusen ord, men man kan också säga att en situation säger mer än tusen bilder. Hur mycket man än informerar om bekymmer som synskadade har så går det inte upp mot att uppleva dem själv, säger **Sune Huldin** som tillsammans med **Ulla Jensen** var den som tog emot gästerna i mörkret.

Huldin och Jensen är synskadade, men också för dem blir mörkret påtagligt.

– Det är märkligt hur mörkret påverkar oss som inte annars heller ser. Jag var alldeles utmattad i går efter att ha vistats i kaféet hela dagen, säger Huldin.

1996 ordnades det första mörkerkaféet i Finland, och tanken har varit den samma sedan dess. Att väcka intresse och öka förståelsen för synnedsättning bland allmänheten.

– Mörker öppnar folks sinnen. Det är intressant hur starka upplevelser som det tycks ge. Jag jobbade 2000-2001 på utställningen "Dialog i mörker" som vi gjorde i Heureka. Tio år efter föreställningen kom någon fram

till mig på stan och berättade hur mycket det betydde för henne. Hon mindes mig ännu tio år efteråt vilket är häpnadsväckande.

"Dialog i mörker" är mörkerkafés storebror. I Heurekaprojektet fick seende uppleva flera miljöer i mörker, inte bara ett kafé. Rundturen tog en timme och avslutades med ett kafébesök. Konceptet kommer från Tyskland.

Andra sinnen tar vid

När ett sinne stängs bort tar de andra vid. Det är inte ovanligt att man till en början försöker blinka intensivt och söka ljus någonstans. När det inte går kommer ett nytt skede.

– Det som din hjärna försöker göra är att skärpa alla andra sinnen som den kan använda, säger Sune och berättar för kafégästerna hur viktigt luktsinnet är för honom.

– Jag var en dag för något år sedan på väg till banken. Jag gick lite tankspridd på gatan, öppnade dörren och tog ett steg in. Vid dörröppningen tvekade jag. Banken lukade inte som den brukade och jag skulle just vända om när bankexpediten hejdade mig. Det visade sig att de nyss hade renoverat. Alla butiker har sin speciella lukt och hjälper mig att hitta.

Under de två dagarna som Fyra sinnenas kafé varade fick ett tjugotal gäster prova på att vara blinda. Också socialarbetare besökte kaféet.

– Socialarbetarna gör viktiga beslut gällande synskadade och då är det med rätta att

de testar på hur det är. De om någon måste få den där aha-upplevelsen hur jobbigt det kan vara för nysynskadade, säger Jensen.

Nöjda blickar arrangörerna tillbaka på kafét. Termosar har välts och flera halvätta kex har lämnats på borden. Förhoppningsvis gav det många tankeställare.

– Vi visar oss inte för de seende, men vi har fått höra att många upplevt mörkerkafét som en positiv upplevelse. Egentligen är det ganska skönt att vara synskadad då man slipper alla påträngande intryck, säger Ulla Jensen till slut. ●

TEXT: SÖREN JONSSON

Kommentar: ingenstans att ta vägen

Det här var andra gången jag upplevde mörkret i ett mörkerkafé. Förra gången gjorde det inte något intryck. Men den här gången ville jag verkligen försöka känna efter och leva mig in i synskadades vardag.

Först kom chocken. *"Ska det vara så här mörkt? Vem är det riktigt som är här i rummet?"* Förra gången var jag ledsagad under hela mörkerupplevelsen, men den här gången fick jag ta mig till bordsplatsen genom instruktioner. Jag hade fått höra att tre gäster sitter inne och dricker kaffe. Jag slussades vidare in i mörkret och sedan kom trygga och bekanta rösterna: Ulla Jensen och Sune Huldin. Tänk att röster kan betyda så mycket och ge trygghet.

Med stapplande steg och rädsla för att beröra de andra gästerna fumlade jag mig fram till den lediga stolen. *"Hur gör synskadade för att inte röra vid någon ofrivilligt? Vad om jag inte vill känna mig fram, finns det något annat sätt? Har synskadade överkommit den personliga integritetsmiljön?"*

Jag hör tre nya röster. Oskar, Ina och Daija. Rösterna förblir röster och jag har i efterhand svårt att bilda en uppfattning om personerna. Hur gamla var de? Hur ser de ut?

Dels är det befriande att inte stoppa in alla människor i stereotypa fack, men samtidigt måste det vara svårt att minnas folk.

Vi dricker och småpratar. Inget världsförändrande samtal utan ett ytskrap om synskador och upplevelsen.

Det går en kvart. Sedan kommer en tryckande känsla. Jag vill bort. Känner mig yr. I mörkret blir allting så intimt, så nära. Jag kan inte backa som jag annars har benägenhet att göra. I de synskadades verklighet finns inga verklighetssköldar – känns det som. I vanliga fall kan jag plocka fram smarttelefonen och surfa bort i en annan värld eller se mig runt och få nya intryck. Nu blir närvaron påmind och jag förstår hur frånvarande jag kan vara.

En del av min intimitetsrädsla börjar släppa ju mer vi pratar. Oskar, Ina och Daija går vidare och jag sitter kvar en stund och pratar syn med Ulla och Sune. Den obehagliga känslan försvinner nästan helt, men kvar blir en känsla av förändring. I efterhand var det en tankeväckande upplevelse. Inte minst för att förstå intimiteten och behovet att lita på andra när synen försvinner. ●

▲ **USCH!** "Den här gröten smakar konstigt", utropar det ena barnet i pjäsen teatraliskt. Barnen spelas av Maj-Len och Pehr Ahlstedt. Brevid dem sitter Ann-Sofie Grankulla som vikarierar för Bengt Ahlvik.

TEXT OCH FOTO: SÖREN JONSSON

Bitterljuv vardagskomik blir till teater och sång

Dessa amatörskådespelare bryr sig inte om de får stående ovationer på premiären, men gärna skrattsalvor och applåder. Skådespelarna är nämligen alla synskadade.

DET ÄR ETT mycket glatt gäng som repeterar teater på verksamhetscentret Fyren i Jakobstad. Deras uppdrag är att sprida glädjen och skratten som de upplever tillsammans. Om ett halvår ska pjäsen sitta. För att det ska lyckas kommer det krävas timtal med övning. Premiären visas på Förbundet Finlands Svenska Synskadades 70-årsjubileum den 21-22 maj 2016.

Visionen är en teater med humor, tryck och budskap. Till sin hjälp har de **Robert Nyberg** – en känd revyartist från trakten. Den här gången syns han inte på scen, utan huserar i kulisserna som regissör.

– Jag tycker det ska bli grymt intressant att blanda humor med ett viktigt budskap. Gruppen har själv skrivit manus och också det mesta av scenografin. Min uppgift blir att

få pusselbitarna att falla på sin plats, säger Nyberg.

Nyberg har ett långt teaterintresse bakom sig. Bäst trivs han i händelsernas centrum som skådespelare. Han lyser upp i hela ansikten när han får prata om teater.

– Det är något med att kliva in i sin rollfigur som gör det så himla kul. Man får ge allt och leva ut sina känslor, samtidigt som samspelet med de andra på scen är det viktigaste. Vem som helst kan komma av sig på scen och då måste man som skådespelare klara av att komma vidare. Det känns härligt när allting fungerar.

Begränsar men hindrar inte

Det var NÖSS ordförande Ann-Britt Mattbäck som tog kontakt med Robert Nyberg förra hösten. Det kom minst sagt som en överraskning.

– Det första jag tänkte när Ann-Britt ringde var att olika grupper har sina begränsningar. Det här verkade vara en utmaning av den högre skolan. Men det här är en utmaning som jag vill pröva på. Det är inte många som får chansen.

Redan nu har han har lärt sig massvis om synskadades situation. Pjäsen handlar om olika händelser som en synskadad kan råka ut för och baserar sig på verkliga händelser. Ofta med en liten finurlig knorr på slutet.

– Tempot i en revy är ofta mycket snabbt. Här satte skådespelarna begränsningen. I och med att det finns personer som är helt blinda kan man inte ha en koreografi som går ut på att man rör sig snabbt på scenen. Sånt har jag fått tänka på som jag annars aldrig skulle ha gjort.

– Och det är roligt. Mycket roligt. Jag är här för att lära mig för det är så lätt att ta allting för givet när man ser, hör och kan tala själv.

▲ **ENGAGEMANG.** Det är mycket jobb att regissera en teater. Ingenting kommer av sig själv, utan allting måste skapas och övas.

Förhoppningen är att publiken också får sig en tankeställare, men framförallt att de njuter av pjäsen.

Hur får man humor och budskap att passa ihop?

– Ta Ted och Kaj som exempel, österbotens tokiga radarpar. Om man lyssnar noga på deras texter finns det ofta sorg eller något viktigt de vill berätta, men de framför det med en stor gnutta humor. De berör svåra ämnen som till exempel Kajs stamning med humor. Jag tror det blir roligt för att de är genuina i sina roller. För att det ska bli roligt måste det vara äkta och det är vårt mål med teatern också. ●

Odemokratiskt informationssamhälle

DEN TEKNISKA UTVECKLINGEN skapar i allmänhet en association om att någonting blir bättre, men bättre för vem? Det som är bra för en seende behöver inte automatiskt betyda det samma för en synskadad.

Informationsteknologins utveckling är oerhört snabb och berör alla samhällsområden. Äldre synskadade blir allt mer utanför samhället både vad gäller information och social gemenskap. För att hindra denna utveckling bör samhället ta sitt ansvar och uppmärksamma frågan om hur man får fler pensionärer, bland dem speciellt synskadade, att lära sig använda datorer, läsplattor och smarttelefoner.

Den nya tekniken gör dessutom att vissa människogrupper blir avskärmade från det som de tidigare hade tillgång till. Det uppkommer ett risksamhälle där funktionshindrade och äldre är i underläge. Många äldre lever nämligen i dag i vad som kallas för ett digitalt utanförskap. Det innebär praktiska svårigheter när det gäller t.ex. att skaffa sig information eller att betala räkningar och lyfta kontanter från bankautomater då denna service upphört i många bankkontor. Dessutom tar ban-

kerna ordentligt betalt för att betjäna över disk vid betalning av räkningar. Om man ska ut och resa är nätet i dag nödvändigt. Resebyråer har lagt ned verksamheten och VR har minskat sina försäljningställen. Om man vill ha förmånliga biljetter till flyg, tåg och buss så bör de köpas på nätet. Det är där man ska passa på och boka när det erbjuds för kanske följande timme är det för sent. De flesta äldre synskadade saknar nätbankservice, vilket är nödvändigt för näthandeln. Näthandeln har tagit fart och gör att allt fler varor inte kan inhandlas direkt från affärshyllan.

Också den offentliga informationen från statsförvaltningen och kommunerna övergår allt mer till datorvärlden. I morgon kan effekterna bli betydligt allvarigare när allt fler avgörande samhällsfunktioner som vård och utbildning digitaliseras. Utan nätkontakt har äldre synskadade inte möjlighet att ta del av vårt nya landsomfattande patientarkiv och e-recept. Här har samhället men också den tredje sektorn, bland dem synskadeorganisationerna, ett stort ansvar att se till att ingen lämnas utanför nätet.

Den tekniska utvecklingen leder till omfördelning av makten i samhället. Infor-

mationen på internet består i dag av miljoner sidor. Att finna det man söker är inte alltid lätt för en seende för att inte tala om en synskadad eller äldre person. Största delen av nätet är av kommersiellt innehåll och det är de kunskapsstarka surfarna som drar den största ekonomiska nyttan. De som har kompetens och representerar kapitalet gynnas mest medan andra missgynnas. Globalt förstärks inkomst- och kunskapsklyftorna av den moderna tekniken. De skandinaviska länderna är i täten när det gäller den tekniska utvecklingen inom informationssamhället. En tudelning av befolkningen förekommer dock i dem alla. En gallupundersökning visar att nio av tio nätbrukare i Finland använder internet regelbundet och tillbringar i snitt över 24 timmar per månad på nätet.

Demokratiskt instrument

Rätt utnyttjad ger informationsteknologin många nya möjligheter att höja graden av demokratin i samhället. Trots urbaniseringen i samhället glider människorna allt längre bort från besluten. Nätet kan föra dem närmare. Det är ett billigt och snabbt sätt att t.ex. genom omröstning påverka samhällsplaneringen.

Inom EU har man fastslagit att informationsamhället ska utvecklas enligt människornas behov och att utvecklingen inte får leda till ojämlikhet och utslagning. Man betonar även vikten av att den äldre befolkningen får lära sig använda nätet så att de blir delaktiga av alla de nya serviceformer som utvecklingen för med sig och

som gör att gamla serviceformer bantas ned. Det finns inga tekniska hinder för varken äldre eller funktionshindrade att i framtiden effektivt utnyttja den förändrade tekniken. De enda hindren som finns är av politisk, ekonomisk och administrativ natur och dessa kan undanröjas.

Informationsteknologin bör vara en naturlig del av undervisningen i våra skolor, också i skolor för synskadade, och tekniken ska vara tillgänglig för alla elever. Nätet och digitaliseringen kan dock aldrig ersätta den traditionella boken som ger de unga sociala modeller och stärker deras språkutveckling. De nya medierna har redan alltför mycket marginaliserat traditionell läsning. Elevernas läskunnighet är betydligt sämre än förr. Detta gäller särskilt pojkar som läser mindre skönlitteratur än flickor.

Man betonar att mediefärdighet och tekniskt kunnande är grundförutsättningar för fullt medborgarskap i ett informationsamhälle och utgör nödvändiga basfärdigheter i arbetslivet. Pensionärer och funktionshindrade som inte använder datorer bör få den service och information som hör till ett demokratiskt samhälle. Det hör till en demokrati att alla kan vara delaktiga i det som sker och att ingen ska behöva stå utanför. Då informationsteknikens roll i samhällsdemokratin ständigt ökar bör samhället, men också synskadeorganisationerna, göra den tillgängligare för synskadade genom anpassad apparatur och träning. ●

Arto Vanhanen, hedersordförande

Med människan i fokus in i framtiden

”DET KOMMER ATT bli fem sote-områden i framtiden: Sydösterbotten, Mellersta Österbotten, Österbotten, Norra Österbotten och resten av landet”. Det ryktet avslöjade minister Rehula när han höll tal på SOSTEtalk i början på oktober, med glimten i ögat bör kanske tilläggas. Mer allvarsamt lyfte Rehula i sitt tal fram att sote-organisationerna bör få en aktiv roll i processen, att socialvården inte kommer att glömmas bort och poängterade att människan ska vara i fokus i reformen.

Dessa tre punkter har inte hittills känts självklara i reformdiskussionerna där strukturer och finansiering har verkat vara viktigare än själva målen för reformen, dvs. bland annat att trygga att alla i landet får jämlik vård samt att integrera social- och hälsovården. Vi får hoppas att de nämns i större utsträckning i fortsätt-

ningen och inte endast i festtal, och att de tas i beaktande när sote-processen framskrider.

Att ge social- och hälsovårdsorganisationerna en aktiv roll och att ha människan i fokus hänger tätt samman. Organisationerna är experter på olika gruppers specialbehov, välmående och hälsa. De har kunskap om vilka tjänster olika specialgrupper behöver för att få en fungerande vardag.

För att organisationerna även i framtiden ska kunna fortsätta sitt viktiga arbete med människan i fokus och kunna utveckla sin verksamhet för att motsvara framtidens behov måste de ha bästa möjliga verksamhetsförutsättningar. Det krävs tillräcklig finansiering, möjlighet till utbildning och stöd i att utveckla verksamheten, samt att det inte finns för

Därför måste vi upplysa och påminna, med risk för att verka tjatiga... Förhoppningsvis kan språkkonsekvensbedömningar bli något som görs naturligt och automatiskt, något man inte behöver påminna om.

mycket byråkrati som tar resurser från den egentliga verksamheten, med mera.

Att stärka verksamhetsförutsättningarna för social- och hälsovårdsorganisationer är ett av min arbetsgivares SOSTE:s målsättningar. De svenska organisationerna har nu också fått en stärkt roll i och med att SOSTE sedan augusti har en svenskspråkig anställd.

SOSTE är en relativt ny takorganisation. Den grundades år 2012 då de tre organisationerna Social- och hälsoorganisationernas samarbetsförening SAF rf, Centraförbundet för Socialskydd och Hälsa rf och Centret för hälsofrämjande rf valde att förena sina krafter och gå samman. SOSTE har idag runt 200 social- och hälsovårdsorganisationer som medlemmar. Organisationen har sitt huvudkontor i Helsingfors och sex regionala verksamhetspunkter runtom i landet. Jag är en del av det regionala teamet. Mitt kontor finns i Vasa men hela Svenskfinland är mitt ansvarsområde.

Till mina arbetsuppgifter hör att koordinera och främja ett samarbete mellan de svenskspråkiga organisationerna, att delta i påverkan i social- och hälsopolitiska frågor, planering och genomförande av utbildning och evenemang, information och kommunikation på svenska, samt överlag att påminna om att vi svenskspråkiga finns och lyfta fram tvåspråkigheten i olika sammanhang i SOSTE.

Som en del av den svenska verksamheten har ett nätverk för SOSTE:s svenska medlemsorganisationer skapats. Nätverket hade sin första träff i mitten på oktober. Där diskuterades bl.a. att det

är viktigt att det görs språkkonsekvensbedömningar innan det tas beslut om samhällsförändringar. Konsekvensbedömningar behövs bland annat för att sote-reformen ska leda till att alla i landet får jämlik vård, även språkminoriteter. Svenskfinland behöver en del särlösningar, vilket kan vara svårt för finskspråkiga att förstå. Därför måste vi upplysa och påminna, med risk för att verka tjugiga... Förhoppningsvis kan språkkonsekvensbedömningar bli något som görs naturligt och automatiskt, något man inte behöver påminna om.

På samma sätt borde det vara naturligt att göra konsekvensbedömningar för könen och olika grupper i samhället när regeringen beslutar om nedskärningar. Men tyvärr är vi inte där än, i Finland år 2015. Som futurologen Stefan Hyttfors sa på sitt öppningsanförande på SOSTEtalk: "Förändring har aldrig skett så långsamt som idag" och menade att utvecklingen kommer att gå allt snabbare. Vi får hålla tummarna för och se till så att den går åt rätt håll. ●

EMMA-LENA LYBÄCK,
VIK. SPECIALSAKKUNNIG,
SOSTE (FINLANDS SOCIAL OCH
HÄLSA)

TEXT OCH FOTO: MARIKA MÄKINEN, ÖVERSÄTTNING SÖREN JONSSON

Blinde Teemu Kuusisto är ett mattegeni

– Många säger att matematik skulle vara särdeles svårt för blinda att lära sig. Jag anser att matematikundervisningen blir svår redan av att säga så, säger Teemu Kuusisto.

Han utexaminerades från Helsingfors universitet, med huvudämnet datavetenskap och biämnet matematik.

NORD-HELSINGFORSAREN TEEMU KUUSISTO, 25, lär ha fallit i grytan med matematikdryck som barn. Matematik har nämligen alltid varit lätt för honom, så till den milda grad att det blev tråkigt i grundskolan. I högstadiet löste han redan gamla studentexamensuppgifter.

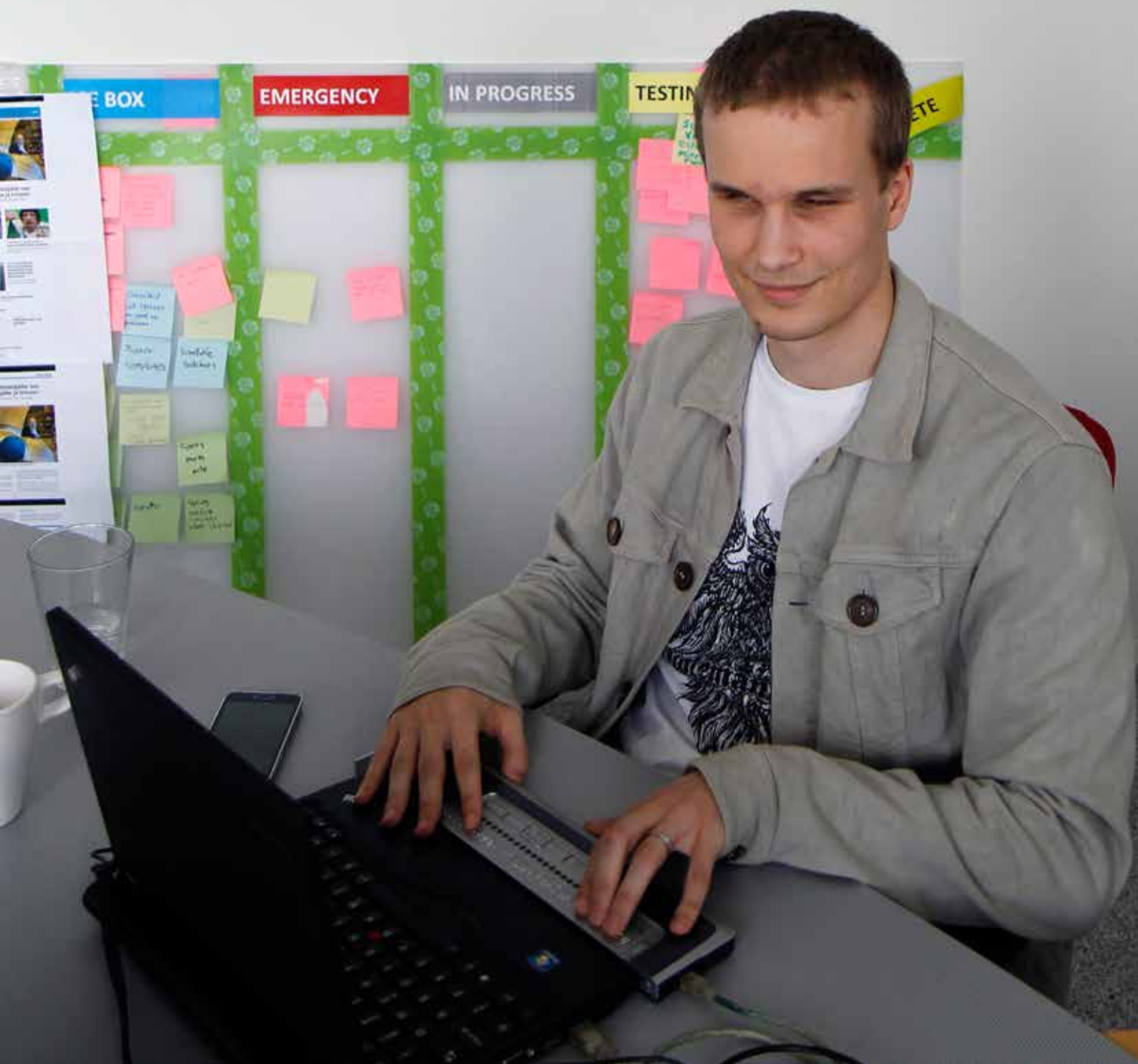
– Jag förstod till exempel multiplikation på egen hand redan i förskolan eller kanske till och med tidigare. När jag var yngre roade jag mig själv med att leta fram matematikuppgifter på nätet och lösa dem. Folk säger att jag har en naturlig talang, men jag tror egentligen det handlar om ett intresse. Inte undra på då att studier i matematik var ett naturligt val efter gymnasiet. Teemu sök-

te in till Helsingfors universitet för att studera datavetenskap, det som på engelska heter computer science.

Spännande maskininlärning

– På universitetet fanns tre studieinriktningar att välja mellan: programvaruteknik, distribuerade system och datakommunikation, samt algoritmer och maskininlärning. Bland dessa valde jag den linje som ansågs vara mest krävande och förutsatte mest matematikkunskap: algoritmer och maskininlärning. Som biämne läste jag dessutom matematik för att jag ville verkligen lära mig allt jag kunde.

HJÄLPMEDEL. Teemu Kuusisto använder dator med punktdisplay i sitt jobb. Egentligen är matematik ganska lätt för synskadade.

SYNSKADA. Teemu Kuusisto har varit synskadad sedan födseln. Helt blind blev han i högstadiet.

Slutresultatet blev 224 studiepoäng i huvudämnet, 76 studiepoäng i matematik och en Pro gradu-avhandling, där Teemu undersökte hur man kan förutspå satsrytmen i skriven text.

– I min avhandling tillämpar jag maskininlärning för talad text. Idén gick ut på att analysera språket med hjälp av matematiska modeller och få till stånd en naturlig betoning på talsyntesen. Ingen människa behö-

ver förstå eller beskriva den process som gör att betoningen blir rätt.

– Det viktigaste motivet till min avhandling var att få syntetiskt tal att låta naturligt, säger han.

Kurser i algoritmer och maskininlärning tar ett annat grepp på problemlösning. I kurserna tar man ett problem och löser det med hjälp av matematiska modeller, utan att själv veta lösningen.

” Mycket är fast i i vad man tror sig klara av. Om man tror sig vara dålig på någonting redan från början så lider motivationen av det.

– I maskininlärning är tanken att datorn lär sig någonting användbart av data som ges till den. I vanliga program programmeras allting för hand – experter förvandlar svåra koncept till enkla kommandon som datorn förstår. I maskininlärning, däremot, används matematik för att automatiskt förvandla stora mängder data till något användbart.

Teemu kommer med några goda exempel på vad man kan använda maskininlärning till: taligenkänning, ansiktigenkänning, bildanalys och självkörande fordon.

– Möjligheterna är oändliga, säger han.

Blindhet påverkar inte förståelsen för matematik

Teemu har varit synskadad sedan födseln. En medfödd utvecklingsstörning ledde till att näthinnan fick ärrbildningar och lossnade.

– Fram till sexårsåldern var jag synsvag. Jag såg endast med det ena ögat och jag såg inte heller bra med det ögat. Strax innan skolåldern blev synen ännu sämre. Jag hade ändå någonslags ljuskänslighet kvar, som jag hade nytta av till att röra mig. I högstadiet försämrades situationen ytterligare och sedan dess har jag varit helt blind. I dag kan jag endast förnimma mycket starkt ljus så som solen.

Den allmänna uppfattningen är enligt Teemu att blinda har svårt för att lära sig matematik. Teemu är dock av en annan åsikt.

– Medan man studerar är mycket fast i vad man tror sig klara av. Om man tror sig

vara dålig på någonting redan från början så lider motivationen av det. Det blir ingenting av det.

Enligt Teemu har blinda till och med bättre förutsättningar

för att bli toppmatematiker än seende.

– Som blind lär man sig saker som andra inte fäster uppmärksamhet vid. Blindhet tvingar hjärnan att göra sådant som andra inte måste göra. Det som en seende kan ta reda på med ett ögonkast måste blinda memorera. En blind måste på riktigt förstå matematikens grunder bättre än seende.

– Visst är det så att en seende har lättare att förstå diagram och figurer, men vad om en seende blir beroende av figurer för att förstå uppgifter? Vid universitetet blir förklarande bilder onödiga när man går till flerdimensionella rymder eller topografi.

Ibland var studietiden tuff för Teemu, men utgångsläget var inte sämre för honom än för någon annan.

– Det var mest tekniska saker som var utmanande, som att förstå figurer och göra om dem till ett mer tillgängligt format.

Assistenten ständigt med

Teemu har många goda erfarenheter från univeristetstiden. Personalen tog förtjänstfullt i hänsyn hans specialbehov. Studierna krävde förstås självständighet, och ingenting kom av sig själv.

– Ingen kom för att fråga om allting var okej, men jag fick alltid hjälp om jag bad om hjälp.

– Jag fann mig en lämplig handledare och fick individuell handledning en gång i veckan. Under handledningen kunde jag ta upp frågor kring studier och studiearrangemang.

” Jag har så långt som möjligt försökt undvika alla alternativa lösningar och alternativa uppgifter.

mans med sin trolova-
de till sitt första egna
hem.

In i arbetslivet

Teemu är fast anställd

Teemu kom överens om att läraren vid räkneövningstillfällena kontrollerade och kommenterade hans uppgifter personligen.

– Vanligtvis går man igenom uppgifterna på tavlan, men det var svårt för mig. Annars har jag så långt som möjligt försökt undvika alla alternativa lösningar och alternativa uppgifter.

Få specialarrangemang

De andra studerandena upptäckte snabbt att Teemu var duktig och han upplevde att han uppskattades.

Till sin hjälp hade Teemu en personlig assistent. Assistentens uppgift var att tolka det som skrevs på tavlan till en mer tillgänglig form.

– Både jag och assistenten använde kontinuerligt bärbar dator. Själv använder jag punktdisplay till datorn och sällan talsyntes. Matematik eller programmeringskod är inte lätt att förstå då den läses upp av en syntes. Dessutom är det lättare att använda punktdisplay i en föreläsningssal då den inte för något ljud.

Teemu och hans assistent hade uppe samma dokument på var sin dator där de kunde skriva ner anteckningar från lektionerna. Dessutom kunde de kommunicera med varandra i realtid utan att störa halva klassen.

Fastän matte tar upp en stor del av Teemus liv, har han många andra intressen. Han håller på att flytta från sin studentlya tillsam-

på Anygraaf, som producerar programvara till tidningshus och bokförlag. Företaget är verksamt i flera länder, men utvecklingen sker i Finland.

– Jag arbetade på deltid under hela studietiden och under somrarna lite mer. Om jag minns rätt kom jag till företaget år 2009.

På Anygraaf utvecklar Teemu programvara.

– Arbetet motsvarar delvis min utbildning, men jag får inte nytta av all den färdighet som utbildningen gav mig. Till exempel har jag inte riktigt någon nytta av maskininlärning, forskning, ledarskap och projekthantering. Förstås vet man aldrig vad som kommer i min väg. Karriären har knappt kommit i gång.

Han överväger också att fortsätta studier och har funderat på att forska för något lämpligt företag.

Till Teemus fritidsintressen hör judo, där han har blått bälte, gå på gym, rullskridskoåkning och tandemcykling.

– Jag tävlade i judo på nationell och internationell nivå innan jag började studera vid universitetet. Studierna tog så mycket tid att jag lämnade tävlingen åt sidan, men fortsatte träna regelbundet.

Dessutom är han en passionerad musikälskare och bokläsare.

– Jag lyssnar på musik från klassiskt till jazz och heavy metal. ●

Funderar du på något kring FSS?

**Tveka inte att ta kontakt för att diskutera dina tankar med oss.
Vi finns här för din skull!**

Ordförande Bengt Ahlvik
Telefonnummer: 044-777 8694
(telefon tid tisdagar 14-16)
E-post: bengt.ahlvik@fss.fi

Organisationsledare Matthias Jakobsson
Telefonnummer: 044 080 8004
E-post: matthias.jakobsson@fss.fi

Vi lyssnar på alla tankar och idéer om vårt förbund!

Direktnummer till personalen:

Tina Dunderfelt: 09-6962 300
Cecilia Weckman: 044-712 3013
Susanna Antell: 050-520 3020
Tessa Bamberg: 044-712 3024
Sören Jonsson: 044-712 3017
Cristian Söderberg: 050-462 6283

Simon Häggblom: 050-382 7414
Yvonne Huhtala: 050-341 0010
Britta Nyberg: 050-561 2951
Heidi Forsbacka (vikarierar Ulla-Britt Ingman): 050-5612950
Ann-Catrin Tylli: 040-511 3345

AKTUELLT

FN-kommitté: Ljudsystem är en förutsättning för jämlik kollektivtrafik

En österrikisk blind man upplevde sig diskriminerad på grund av otillgänglig kollektivtrafik. Han tog sitt ärende ända till Förenta Nationerna.

I flera år har den österrikiske mannen använt spårvagn dagligen, både i jobbet och på sin fritid. I Linz, där mannen bor, har man ända sedan 2004 haft ett ljudsystem som upplyser vilket håll nästa spårvagn åker, när den anländer, möjliga förseningar och avbrott. Ljudsystemet ger samma information som finns på en tavla på hållplatsen.

När spårvagnsnätet i Linz byggdes ut 2011 installerades dessvärre inga ljudknappar på de nya hållplatserna. Enligt den blinde mannen försvårar det honom från att använda dessa nya hållplatserna och hindrar honom från att använda spårvagn på lika villkor.

Ärendet har tagits upp i österrikisk domstol i två instanser som båda friat Linz kollektivtrafik. Enligt dem utgör avsaknaden av ljud-

system inget hinder från att använda spårvagn, då det finns andra sätt att få samma information. Tidtabeller finns tillgängliga på internet och egentligen är inte informationstavlan så viktig, menar Linz kollektivtrafik.

Till skillnad från Finland har Österrike ratificerat FN:s funktionshinderkonvention. Därmed kan de som anser sig blivit felbedömda rikta sina ärenden direkt till FN, så som mannen nu har gjort.

Vid utbyggnaden poängterar den blinde mannen att det inte handlade om en kostnadsfråga. Totalkostnaden för utbyggnaden beräknades kosta 150 miljoner euro, men den verkliga kostnaden blev verk 140 miljoner. Att dessutom installera ljudsystemet skulle ha kostat 25 000 euro extra.

FN-kommittén sammanfattar att ljudsystemet inte är en förutsättning för att använda kollektivtrafiken, men att man vid utbyggnaden av spårvagnsnätet gjort sig

skyldiga till diskriminering då inget ljudsystem installerades. Nya spårvagnslinjer och kollektivlinjer bör vara tillgängliga för alla. De aktörer som verkar inom allmänna fortskaffningsmedel ska i framtiden i Österrike tillämpa universell design och göra sina tjänster tillgängliga till alla.

Fakta: FN-kommitté

- De länder som ratificerat en FN-konvention om mänskliga rättigheter måste med jämna mellanrum rapportera till FN hur reglerna efterlevs.
- FN:s kommitté för personer med funktionsnedsättning behandlar och kommer med förslag i frågor gällande funktionshinder.
- Kommittéerna ger förslag på hur länderna kan förbättra skyddet av de mänskliga rättigheter som omfattas av konventionen i fråga.
- Individuella klagomål kan riktas till funktionshinderkommittén. ●

Psalmer i punkt

Kyrkostyrelsen har låtit trycka upp en ny upplaga av den finlandssvenska psalmboken – nu med en del böner och de viktigaste kyrkliga handlingarna. Direktör Sixten Ekstrand är nöjd, och menar att det är en jämlikhetsfråga.

Den tidigare upplagan av psalmboken i punkt har varit slutsåld redan en längre tid. Flera församlingar behövde nya exemplar. Därför trycktes en helt ny upplaga upp. Nytt för den här upplagan är att boken innehåller böner Fader vår, trosbekännelsen och formulär för dop, begravning och vigsel.

Nu finns 70 finlandssvenska psalmböcker som väntar på att bli sjungna ur. Varje bok är indelad i tio band.

– Den här upplagan är mycket bättre. Den gamla

boken var indelad i tre tunga och svårhanterliga böcker. Jag hoppas förstås att de församlingar som har den gamla boken också köper in den nya boken. Det skulle vara viktigt att alla synskadade som vill sjunga med i psalmerna vet att det finns en bok som väntar i kyrkan.

Enligt Ekstrand är det inte dyrt för församlingarna. Kyrkostyrelsen har bekostat upplagan och böckerna säljs till materialkostnad.

– Det kostar 70 euro för en församling att köpa in bo-

ken. Ingenting förhindrar förstås heller privatpersoner att köpa sig en egen bok, men det är främst församlingar som lär köpa boken.

Enligt Ekstrand är det viktigt att alla kan delta i gudstjänsten på lika villkor. Därför är en psalmbok i punkt en självklarhet, säger han.

Om församlingen saknar psalmbok i punktskrift är det första steget att fråga sin diakoniarbetare eller kyrkoherde. De vet mer och kan svara på frågor. ●

Skydda dig mot ansiktssmällar

Synskadades centralförbund och Statens teknologiska forskningscentral VTT utvecklar som bäst ett nytt hjälpmedel för synskadade. Hjälpmedlet, Opastutka, använder sig av radiovågor för att varna om hinder i ansikts- höjd.

Radarn är stor som en mobiltelefon och fästs på bröstet liksom en pulsmätare. När användaren närmar sig ett hinder vibrerar radarn. Den håller ännu på att testas finns alltså inte ännu till försäljning. Målet är att den kommer till försäljning år 2016. Det nya hjälpmedlet ersätter inte heller en vit käpp eller en ledarhund. Opastutka

ska varna om sådant som i dagens läge är svårt att undvika även fast man använder käpp eller ledarhund, nämligen att gå in i saker i ansikts- höjd.

Priset är ännu oklart, men enligt Juha Sylberg som är sakkunnig på SCF kommer priset att röra sig mellan ett par hundra euro och tusen euro. ●

Åbolands Synskadade samarbetar med Lions Club i Åbo

På vita käppens dag, den 15 oktober, inledde Åbolands Synskadade och Lions Club i Åbo ett samarbete. Medlemmar från föreningarna

träffades och lärde känna varandra.

Lionsrörelsen har sedan sin tillkomst aktivt hjälpt synskadade och fortsätter nu på

lokalt plan. Samarbetet går ut på att Lionsmedlemmar hjälper synskadade främst med ledsagning, men också med annan assistens. ●

ANNONS

Sinnenas dag

FSS, Svenska Hörselförbundet och Svenska pensionärsförbundet ordnar tillsammans ett gratis seminarium (finansierat av Stiftelsen Svenska Blindgården), Sinnenas dag, den 17.11 i Vasa

17.11.2015 kl. 9.30-14.45 i Auditoriet på Campus Kungsgården, (Yrkesakademin) Kungsgårdsvägen 30 A, Vasa

9.30 –	Kaffe
10.00 – 10.15	Inledande ord av Henrik Svarfvar, vice ordförande för Svenska pensionärsförbundet
10.15 – 11.00	Vårdbidraget för pensionärer, FPA
11.00 – 11.45	Öronläkare Anders Kleberg, hörseln och orsaker till hörselnedsättning
11.45 – 12.30	Lunch
12.30 – 13.00	Ann-Charlotte Willför, erfarenhet av nedsatt hörsel
13.00 – 13.30	Britten Nylund, erfarenhet av nedsatt syn
13.30 – 13.45	Kaffe
13.45 – 14.30	Ögonläkare Kenneth Santala, bra att veta om ögonsjukdomar
14.30 – 14.45	Avslutning

Anmälningar till dagen senast den 4.11 till Febe Mörk, tfn 045-321 3320, som vidarebefordrar din anmälan. Varmt välkommen!

Rekreationssemestrar för 2016

Nu kan du ansöka om De Blindas Vänners rekreationssemester för 2016
De Blindas Vänner rf beviljar och ordnar igen 150 rekreationssemestrar för synskadade år 2016, varav tjugo rekreationssemestrar är för medlemmar i FSS.

Rekreationssemestern är en fem dygns semester med kost och logi och den tillbringas på De Blindas Vänners Vårdshus Onnela i Tusby. Semestern innehåller logi i två personers standardrum, tre måltider om dagen, samvaro, kamratstöd, program, aktiviteter och massage. Självriskandel är 50 euro per vuxen. Priset för semestern är 500 euro, av vilket De Blindas Vänner står för 450 euro.

För vem?

Rekreationssemestern är avsedd för synskadade personer som klarar sig självständigt eller med hjälp av assistent. Valen görs på social och ekonomisk grund. Semestern kan beviljas samma person med tre års mellanrum.

Semestern kan ansökas av alla medlemmar i FSS:s och SCF:s distriktsföreningar samt av följande föreningars medlemmar: Fysioterapia-alan Näkövammaiset ry, Näkövammaiset Käsityöntekijät ry, Finlands Dövblinda rf.

Hur söka?

Ansökan om rekreationssemester görs via Förbundet Finlands Svenska Synskadade rf. Ansökningsblanketten finns på De Blindas Vänner rf:s hemsida www.syry.fi och på FSS:s hemsida www.fss.fi. FSS tar emot ansökan, beslutar om vem som blir beviljad semestern och meddelar dem som blivit beviljade.

När?

Semesterveckan ordnas vecka 8 dvs. 22–27.2.2016. Ansökningsblanketten returneras till FSS kansli senast den 30.11.2015. FSS informerar dem som beviljats rekreationssemester senast den 15.1.2016.

Reseersättning

Den beviljade kan söka om reseersättning från De Blindas Vänner efter semesterens slut. Blankett för det fås under semestern på Onnela eller från internet, på adressen www.syry.fi. Reseersättning kan sökas då resan mellan hemmet och Onnela är över 150 km.

AKTUELLT I DISTRIKTEN

Norra Österbottens Svenska Synskadade

En studiecirkel i punktskrift hålls på måndagar kl. 10–12. Både nybörjare och längre hunna är välkomna med, hälsar ledarna Klas Lindfors och Julia Käldeström.

Handarbetsgruppen "Rätstickorna" träffas varannan måndag (jämna veckor) kl. 12–14 på Fyren. Nästa gång 9.11 och 23.11. Agneta Cederberg hälsar både nya och gamla deltagare välkomna.

Bowling gruppen tränar på måndagar kl. 12.30 på Idrottsgården i Jakobstad.

På onsdagar har våra medlemmar möjlighet att besöka gymmet på Östanlid mellan kl 11–12.

Vattengymnastiken på Östanlid i samarbete med Folkhälsan hålls onsdagar, grupp 1 kl. 11.45 och grupp 2 kl. 12.30.

Mimoselgruppen för damer med Ann-Mari Ekstrand, samlas varannan onsdag

kl. 13–15 på Fyren, (jämna veckor) nästa gång 11.11 och 25.11.

Föreningsträffen i november hålls under blindveckan, tisdagen 10.11 kl. 18. Rehabiliteringrådgivare Ulla-Britt Ingmans vikarie Heidi Forsbacka besöker oss. I samband med träffen har handarbetsgruppen "Rätstickorna" försäljning av sina hantverk, handarbeten och hembakat med start från kl. 17. Så passa på att inhandla julklappar redan nu.

Julfesten firas på restaurang Strandis i Larsmo, onsdag 16.12 kl. 14–18.

Det finns ännu några lediga platser på Weekendresan till Åbo 12–13.12.2015

Anmälan om deltagande i våra olika evenemang och aktiviteter görs till Ann-Sofie Grankulla, tfn 7234 880 eller 050-3795 658.

Mera information om verksamheten i medlemsbandet och föreningsspalten i Österbottens Tidning på lördagar eller på www.fss.fi under länken distriktsföreningar och Norra Österbotten. Välkomna med i vår verksam-

het, önskar styrelsen och Ann-Sofie.

Svenska Synskadade i Mellersta Nyland

Måndagsträffarna hålls på Hörnan, Parisgränden 2 A 3 i Arabiastranden mellan klockan 13.00–14.30 om inget annat meddelas.

- 9.11 Marthaförbundets hushållsrådgivare Solveig Backström tillreder smoothies och berättar om nyttig och hälsosam kost.

- 16.11 Blir det bingo med Monica.

- 23.11 Skivråd med Sunne.

- 30.11 Vi pratar och berättar om julfirandet förr och nu. Jämför olika traditioner.

- 7.12 Birgitta Lönnqvist håller föredrag om "familjeliv på skeppsvarv i Helsingfors för 100 år sedan".

- 14.12 Julpyssel med Stina Wiik, och bivaxljus tillverkning med Martin Lindqvist.

Alpkväll med Babben 12.11 klockan 18.00 på Hörnan. Kvällen går i österrikiska tecken. Priset är 10 euro per person, som inkluderar en liten måltid. Bindande anmälan till kansliet senast 9.11.

Föreningens stadgeenliga höstmöte hålls lördagen 7.11.2015 klockan 10.00 på Hörnan, Parisgränden 2 A 3. Stadgeenliga ärenden.

17.12 Blir det julfest på Hörnan klockan 18.00. Föreningen bjuder på julmiddag, så anmäl dig senast 9.12 till kansliet.

Föreningen samarbetar med Praktikums närvårdarlinje. Behöver du hjälp med högläsning, att gå i butiker, motionera eller vill du bara prata bort en stund. Kontakta kansliet så ordnar vi en stödperson till dig. Eleverna kan komma tisdagar med start 17.11 mellan klockan 15.00–17.15.

Trettondagskonsert den 6.1.2016 kl. 14.00 till kl. 17.00. Föreningen har bokat 20 biljetter till Finlandiahusets trettondags Strausskonsert. Biljetterna kostar 15 euro per person. Bindande anmälan görs till kansliet senast den 9.11.2015. Kansliets telefon: 0400 269 553 eller e-post kansliet@ssmn.fi

Kansliet har telefontid måndag–onsdag mellan klockan 10.00–13.00 telefon 0400 269 553. Du kan även

kontakta oss per e-post kansliet@ssmn.fi

Hörnan hittar du vid Parisgränden 2 A 3 i Arabiastranden.

Svenska synskadade i Västnyland

Vi informerar och välkomnar till:

- Månadsträffen infaller lördagen den 7.11 kl. 13.00 i Lyan. Under träffen hålls föreningens höst- och valmöte.

Observera att mötet/träffen infaller en vecka innan vår traditionella tid för månadsträff eftersom vi fre. 13.11 går på teater i Åbo. Transport till mötet längs kända rutter. För kaffets skull, anmäl dig senast tors. den 5 november till Birgitta eller Eeva. Se tfn-nummer nedan.

- Fredagen den 13.11 går vi på Åbo Svenska Teater tillsammans med medlemmar från Åbolands synskadade rf. för att njuta av pjäsen 'Stormskärs Maja'.

- Balanskursen fortsätter den 4, 11, 18 och 25 november samt 2 och 9 december kl. 13.15–14.00 med Mia Roman som ledare.

- Läsecirkel sammankommer i Lyan den 25.11 kl. 16.00. Eeva Hanner leder. Anmäl Dig till Birgitta.

- Herrklubben samlas i Lyan torsdag 26.11. kl. 15.00. Anmäl Dig till Hilding.

- Boccian fortsätter på fredagarna 6, 20 och 27 nov. kl. 14–16.00 i Seminarieskolan, Ekenäs. Teaterresa fredag 13.11, ingen boccia!

- Årets julfest firar vi på rest. GH Klubben i Ekenäs 12.12 kl. 13.00 med program och god julmat. Anmäl Dig senast 7.12 till Birgitta eller Eeva.

Om Du vill anmäla Dig till något av föreningens olika evenemang, ring då Eeva Hanner, tfn 050-595 4946 eller till ordf. Birgitta Nordström, tfn 044-336 8060.

Har du frågor som gäller kommande aktiviteter eller annat som gäller föreningen, kontakta då ordförande Birgitta Nordström eller sekr. Christel Eriksson, tfn 040-745 1933.

Vid frågor som gäller medlemskap och/eller synhjälpmedel kan rehabiliteringsrådgivare Britta Nyberg kontaktas, tfn 050-561 2951.

Svenska Synskadade i Östnyland

Svenska Synskadade i Östnyland r.f håller stadgeenligt höstmöte lördagen den 5.12

kl 13.00 på Kajutan, Ågatan 33 E Borgå. Styrelsen.

Svenska Synskadade i Östnyland r.f:s julfest är måndagen den 14.12 kl. 17.00 på restaurang Hanna-Maria, Mellangatan 6, Borgå. Vi äter julfestmiddag med julprogram och Lucia kommer på besök. Anmälningar senast den 10.12 i Borgå till Stina tfn 0400 596 250 eller till Kajutan på tisdagar kl. 9–13 tfn 019 581 115. Lovisaborna anmäl er till Jonas tfn 040 964 4672. Välkommen!

Vasa Svenska Synskadade

Vasa svenska synskadade håller stadgeenligt höstmöte lördagen den 7 november 2015 kl. 13 på verksamhetscentret Lyktan, Skolhusgatan 40 C, 1-2 i Vasa. Vid höstmötet behandlas i föreningens stadgar § 11 nämnda ärenden. Diskussion gällande lägenheterna. Anmälningar senast 2.11 till kansliet på telefon 045-321 3320 eller e-post: vasasynskadade@gmail.com.

Under blindveckan, onsdag 11.11 kl. 13 hålls medlemsträffen på Tikanojas Konsthem. Vi får ta del av den speciella utställningen "Med alla sinnen" Miniatyrskulpturer och porträtt ur

Y.A. Jänttis samling. Inträdet kostar 5 euro per person. Vi samlas tillsammans utanför Tikanojas konsthem på Hovrättseplanaden 4, kl. 12.45. Utställningen är speciellt formad med tanke på synskadade, så passa på och kom för att känna på och se det som finns på Tikanoja! Anmäl dig senast 4.11 före kl. 14.

Julfesten hålls på Folkhälsan Wasa i Restaurang Panorama Garden lördagen den 5 december kl. 16. Vi njuter av restaurangens julbord (stående bord) med allt vad julen erbjuder i både förrett, varmrätt och efterrätt till ett pris av 30 euro/person. Transporten subventioneras (tack vare donerade pengar) och medlemmarna uppmanas att anlita samtransport från sin boningsort! Vi får lyssna till sång och musik av Olof Nyberg. Julevangeliet. Julklapp á 5€/person. Överraskningar och trevlig samvaro! Bindande anmälan senast torsdag 26.11 före kl. 14.

BOCCIA-spelandet fortsätter! Välkommen att delta, vi spelar på Folkhälsan Wasa (i kyrksalen) varannan onsdag kl. 10–12 enligt följande datum: 11.11, 25.11 och 9.12.

Föreningen kommer att göra nya beställningar från Almanda Reklambroderi i

Malax enligt följande: collegetröjor, college med huva och dragked (sk "huppare"), pikétröjor och vanliga t-skjortor, alla med långa ärmarna. Det finns möjlighet att få föreningens logo med namn broderad på. Många olika färger. Fyra olika modeller finns på Lyktan till påseende fram till och med höstmötet, lördag 7.11. Priser från ca 10-20 euro. Mera info ger Febe Mörk.

Kurser

Kurserna hålls på Lyktan om inget annat nämns!

- Balansträning hålls på onsdagar jämna veckor kl. 10-10.45 enligt följande datum: 11.11, 25.11 och 9.12. Ledare Tina Back. Tfn 044-788 3676.

- Trivselcafé Mimosel fortsätter varannan onsdag ojämna veckor kl. 13-15 enligt följande: 4.11, 18.11, 2.12 och 16.12. Ledare är Tina Back tfn 044-788 3676 och Maj-Britt Aspö. Trevligt program, kaffegemenskap och gäster – Varmt välkomna!

- Punktskriftskurserna inleds torsdag 24.9 kl. 10. Därefter fortsätter kursen varannan torsdag fram till och med 10.12. Du som ännu inte har provat på punktskriften men vill lära dig! Kontakta kansliet så ordnar vi med undervisning.

Alla anmälningar görs till distriktssekreterare Febe Mörk under kontorstid, måndag–torsdag kl. 9–14 på telefon 045-321 3320 eller per e-post: [vasasynskadade\(at\)gmail.com](mailto:vasasynskadade(at)gmail.com).

Du hittar även info om oss på www.fss.fi/sv/distriktsforeningar/vasa samt på vår facebookside: www.facebook.com/vasasynskadade.

Har du frågor utöver kanslitiden, kontakta ordförande Patrik Paulin, tfn 045-330 4468.

Åbolands Synskadade

Vi har en ny porttelefon och ett nytt system på Centret nu som inte är särskilt synskadavänligt. Nu gäller det att hitta nummer nio, trycka på den och sen på lurknappen, som finns bredvid till höger om nian.

Stormskärsmaja på Åbo Svenska Teater tillsammans med Västis fredagen 13 no-

vember. Samling kring lunch i Åbo klockan 14.00 och sen kaffe med bulle på Centret. Teatern börjar klockan 19.00. Priset är ännu lite oklart och beror på var vi samlas och vad vi äter före teatern, 42 platser reserverade nu.

- Stadgeenligt Höstmöte onsdagen den 2 december klockan 14.30 på Centret.

- Julfesten blir 16 december på Centret klockan 15.00

Kontaktuppgifter till föreningen är: Ordförande Birgitta Storbacka telefon 0405 867 179. Vice ordförande Rolf Rönqvist telefon 0400 736 567. Gun Fröberg telefon 0408 336 630. Distriktskoordinator Håkan Ström telefon 0400 151 322 tisdag till torsdag klockan 10.00 till 16.00
Kontakter och anmälningar till dessa personer.

Ålands Synskadade

Simning på Folkhälsans Allaktivitetshus fre kl. 12-13

Punktskriftskurs på Ankaret, onsdagar kl. 11.30-14.30

Boccia på Ankaret, torsdagar kl. 12-15. Vid frågor kontakta Fjalar Nylund på tel. 21882.

Borstbindning på Ankaret, måndagar kl. 11.30-14.30

Bowling på gång, kontakta organisationssekreteraren vid intresse.

Julfest på Ankaret onsdagen den 16 december, lucia med följe besöker oss. 3-rätters middag, bindande anmälan. Närmare info kommer i lokaltidningarnas kalendrar samt i taltidningen.

Syntolkningen fortsätter som vanligt med teaterbesök och biobesök. Har du önskemål, hör av dig till organisationssekreterare Bettina Gröning.

Bettina Gröning finns anträffbar på Ankaret, Johannebovägen 7, måndag–tisdag, torsdag–fredag, säkrast före kl. 11.00. Tfn 018-19670 E-post: aland.syn@aland.net. Ordförande Börje Troberg nås på telefonnummer 0457-5300977.

Skriv till Finlands Synskadade

Har du tips på något ämne som Finlands Synskadade borde skriva om? Har du någon fråga du undrar över? Skriv till oss på adressen Förbundet Finlands Svenska Synskadade, Parisgränden 2 A 1, 00560 Helsingfors, eller mejla soren.jonsson@fss.fi.

ANNONS

Rehabiliteringskurs för synskadade, delvis i form av familjekurs 60354

Kursplats: Runsala Spa i Åbo

Kursen genomförs av Förbundet Finlands Svenska Synskadade r.f. i samarbete med FPA. Kursens främsta målsättningar är att hjälpa klienten att finna färdigheter och mod för att så fullvärdigt som möjligt kunna delta i den egna livsmiljön och samhälle. Kursen är indelad i tre perioder

Klientperioder:

14–18.3.2016

5–9.9.2016

6–10.3.2017

Anhörigas perioder:

14–16.3.2016

9–10.3.2017

Personer som deltar i rehabiliteringen ska ha en tillräckligt god kondition för att kunna fungera aktivt utanför hemmet och delta i kursen. Kursen riktar sig också till klientens anhöriga. Den anhöriga får stöd och handledning för att underlätta klientens vardag. I programmet ingår teoretiska föreläsningar, diskussioner och praktiska övningar.

Ansökningarna tas emot av FPA och ett B-läkarintyg bifogas ansökan. Vid intresse kontakta omgående FSS rehabiliteringsrådgivare som svarar på förfrågningar och ger närmare information.

Rehabiliteringsrådgivare Britta Nyberg, telefonnummer: 050-561 2951, e-post: britta.nyberg@fss.fi

Rehabiliteringsrådgivare Ann-Catrin Tylli, telefonnummer: 040-511 3345, e-post: ann-catrin.tylli@fss.fi